79

Scipio Capycius

de

vate maximo

SCIPIO CAPYCIVS

DE VATE

MAXIMO

SCIPIONIS CAPYCII DE VATE MAXIMO LIBER PRIMVS.

Gregium iuuenem, terris qui numine missus
e Diuino, æterni patefecit luminis ortum;
Surgentisque canam uera primordia lucis.
Felix, conueniant operi si carmina tanto,
Inceptum; si par merito sublimibus adsit
Rebus honos; deturque nouo deducere cantu
Laudes eximias uatis; quem prætulit ipse
Omnibus æthereus iudex mortalibus unum.
Tu mihi, cuncta tuo qui reples numine, uitam
Inspirans rebus; quo magni condita cœli
Lumina; quo terræ sidunt; & mobilis hæret
Collectus telluri humor; quo purior æther
In spatia effundit uasti se ingentia mundi.
Aequæuum patri natum qui fœdere iungis
Aeterno, triplex unum quod numen adorat
Gens pia; qui rudibus, sibi quos rex magnus olympi
In terris iunxit comites; afflata repente
Ora tuis radijs, soluisti; auditaque centum est
Vox linguis eadem; & uariæ admiranda per orbem

Immensum, attonitæ gentes stupuere loquutos.
Sancte ades; ignarumque tuo da flamine pectus
Perfusum, dignos ausis effundere cantus.
Est regio sacris qua felix labitur undis
Iordanis; dites agros, & pinguia late
Arua rigans; magnoque ausus contendere ponto,
In mare se tumidus uasto bis gurgite pandit.
Grata deo tellus; & uatum carmine clara
Nobilium; patriam toto quam legit in orbe;
Quum uitam in terris generis miseratus acerbos
Humani casus, uitæ instaurator agebat.
Septi pomiferis molles ubi collibus horti
Fragranti sudant felicia balsama ligno.
Hic æuam in siluis, atque inter lustra ferarum
Degebat, fluxæ fugiens contagia uitæ,
Materna iuuenis cælo promissus ab aluo.
Qui mundi reputans regem, uerumque salutis
Autorem, in terris nimium latuisse; sacrumque
Aduentare diem, tenebras quo mente fugaret
Humana antiquas, uerus semperque nitens sol;
Assiduis liquidas implebat uocibus auras;
Diuini ostendens felicia tempora regni.
Illum mirati non unquam audita canentem,
Audiuere, colunt amplas qui nobilis urbes

Iudææ, lætos findunt qui uomere colles;
Quique bibunt iordanis aquas. Telluris auarus
Frugiferæ domitor; pecudesque ad pabula læta,
Atque amnem oblitus uitreum compellere pastor.
Molliaque in nitidis qui ducunt otia tectis,
Victi delicijs. uarias uitamque per artes
Assueti excolere, & duro exercere labore.
Aetatemque atrox contentus miles in armis
Conterere impauidam, glacie duratus & æstu.
Solertisque animi quotquot diuersa cupido
Impellit uarijs studijs impendere curam.
Maturique senes, pueri, uiridisque iuuentus;
Matres, atque nurus, primaque ætate puellæ;
Omnes conueniunt; ingensque effusa, relictis
Vrbibus, ad iuuenem certatim turba ruebat.
Ille autem; O miseri; quæ tanta ignauia mentes
Corripuit uestras? cæci quo tenditis? o gens
Ignara, & propriæ tam longum oblita salutis.
Quid læti in mortem ruitis? iam debita uestris
Criminibus uos pœna uocat; supremaque poscunt
Exitia; instantisque urget sors aspera leti.
Nec uestri miseret; quos iam iam maximus atro
Supplicio uindex & diro funere perdet.
Ecquis erit scelerum finis? uestigia patrum

Fœda sequi, & prisco iuuat indulgere furori.
O genus inuisum; quo non dignatus honore est
Vos opifex rerum; ingratos & dura gerentes
Pectora; & insanis furiarum fluctibus actos.
Ille tamen uobis toties prospexit; & ægros
Complexus, cœli tantum non luce carentes,
Atque humiles, rerum summa ad fastigia uexit.
Et formidatos populis, lateque potentes,
Imperio erexit; gentisque extendere nomen
Iussit, qua pelagus telluri obducitur; & qua
Igneus alternis uariat sol corpora flammis.
Pro quibus o quoties sanctum rescindere fœdus
Impia gens ausi; solis quod rector olympi
Vobiscum pepigit; legesque abrumpere, sacris
Ille suo tabulis digito quas scripsit; in æuum
Seruandasque dedit uobis. quin uana deorum
Numina fingentes, sacras mortalibus aras
Non tantum, dignosque deo tribuistis honores,
Sed stolidas pecudes, mutarumque ora ferarum,
Fecistisque deos, sacraque locastis in æde;
Nil memores hominum dederit quam multa supremus
Regnator; dira quoties a morte reduxit
Immeritos; brutæ mentes. Aegyptius olim
Quum premeret fugientes, e miseroq; reductos

Seruitio, angustas rubri cecidistis in oras
Littoris. hinc trepidos ingens iam turma tenebat
Hostilis; pelagusque illinc obstabat; & omnis
Spes erat effugij, spes omnis adempta salutis.
Quum subito insuetis assurgens uiribus eurus,
Naturæ impulsus genitoris numine magni;
Dispulit obiectas undas; atque intima uasti
Gurgitis exertans, penitus maris ima retexit.
Perpetui, mirum, fluctus scinduntur; & undas
Fit uia per medias; geminaque in rupe profundum
Substitit. inuadit pelagus tunc agmina moses
Diuino iussu ductans; adigitque pauentes,
Per siccum gradiens; & apertas calcat arenas.
Iamque fretum emensi, terram, littusque tenebant
Aduersum; elapsos quum cernens impius hostis,
Non ope diuina: proscisso gurgite fluctus
Immotos pendere ratus, mutataque rerum
Fœdera; mentis egens, atque acri concitus ira,
Qua petijsse fugam innocuos conspexit; eadem
Persequitur, credens se undis. iamque alta subibant
Aequora; natiuum subito quum lubricus humor
Sensit onus; petijtque ima; & trepidantia pressit
Agmina; præruptoque ruens de gurgite moles
Vndarum, absorpsit cunctos, mersitque profundo.

Aethereum potuit tantus tenuisse parentem
Gentis amor uestræ, & pietas insignis auorum.
Ille idem hostili rabie dominisque superbis
Ereptos, iterum aspexit; quo tempore, nudas
Vos inter cautes arabum, montesque perustos
Vrgebat uesana fames; passimque uagantum
Infelix ægros macies assumpserat artus.
Nulla aderat uitæ ratio; certumque parabant
Ante oculos misere pallentibus omnia letum.
Tunc uobis nitido demisit ab æthere rorem;
Felicem cœli rorem; quem nocte tepenti
Non tantum lenes sudarunt molliter auræ;
Deflagrans nostrum exurit quum sirius orbem;
Et tenuans quum se arentes circunfluus aer
Destituit terras; & in æthera funditur humor.
Sed quum torpet hyems; nec terra refundit in auras
Obliqui solis radios; liquidumque rigenti
Densatur glacie, & brumali frigore cœlum.
Orbe quaterdeno dum notum perficit aureus
Sol iter; e cœlo uobis fragrantia mella
Fluxerunt semper. duro nec uomere segnem
Tellurem interea, & curuo uertistis aratro.
Abductisque opibus dominorum, & diuite gaza;
Otia per steriles duxistis pinguia campos.

Et iam tempus erat, quo magni conditor orbis
Has profugos terras, inque hos induceret agros;
Felices agros, uobis longumque colendos.
Quum populus sacri ad ripam peruenerat amnis;
Promissasque auidi sedes, gremiumque uidebant
Optatæ telluris. iter sed clauserat undis
Altior, & late ripis Iordanis abundans.
Tunc summum æterni tumidus rectoris olympi
Imperium sensit fluuius; rapidosque repente
Continuit fluctus; & aperti peruia fundi
Ostendit uada; præcipitesque argenteus altam
In nubem glomerauit aquas; undisque retortis
Vis fluxa, ingenti erexit se ad sidera mole.
Ipsa parens stupuit rerum natura, sub auras
Quid tantum aerias liquidus se tolleret humor.
Illi qua toto uolucer defluxerat alueo
Amnis, transmittunt ripas; campisque beatis
Consistunt læti; terraque fruuntur amata.
Cætera quid memorem rerum miracula, terris
His quibus insignes fama, populosque per omnes
Vos mundi dedit esse sator, lateque uerendos?
Quid referam bello domitos, passosque cruenta
Excidia ingentes populos, euersaque regna;
Totque triumphatos reges, tot parta trophæa?
Ipse animos uobis cæli dum sufficit autor,

Ingenteſque addit tam multa in prælia uires.

At uos haud unquam exuti, gens impia, mentem
Veſanam, toties contempto numine ueri
Artificis rerum, dis uanis thura dediſtis
Impia; quorum aras ipſi deleſtis, & ædes;
Cepiſtiſque amplas, cæſis cultoribus, urbes.
Heu rationis egens; & ueri luminis expers;
Et cœlo genus inuiſum; qui uatibus aures
Diuinis, ſemper duri, auertiſtis; ab alto
Vos deus aſpiciens, ſtuduit quis flectere mentis
Perfidiam inſanæ; atque animos ſedare furentes.
Nil mouet aut ueſtri pietas? nil proxima culpæ
Vos pœna? aut ueterum exagitant expenſa malorum
Supplicia? æterni terret nil uindicis ira?
Vipereum ſemen, patrumque ſimillima proles.

An tumidos ſtirpis decus, & uos gloria magni
Reddit aui? patrumque animos pia facta priorum
Extollunt? pater omnipotens, o ſemper inanis
Gens, abraæ in ſobolem has poterit conuertere cautes;
Neglectumque genus, populoſque optare relictos.

Ergo animos cœlo, & totas aduertite mentes;
Quo magna ætherei poſcunt promiſſa parentis
Vos miſeri, heu terræ defixi noxia corda.
Iam tremit admota mox collapſura bipenni

Arbor; ingentemque dabit succisa ruinam.
Eia agite, ambiguas uitæ dum carpitis horas;
In meliusque datur mentem, ingeniumque referre;
Ne illecebræ incautos miseræ, ne obliuia fallant
Vos recti; & fugiens euro non segnior ætas.
Et tandem frenate animos; penitusque malorum
Pœniteat; mentemque atris auellite curis.
Linquite peccati morem; uitamque priorem
Pertesi, impuris abstergite funditus omnem
Pectoribus labem. summi sat numina regis
Contempta; & prauis indultum est undique uotis.
Iam lachrymis opus; & fletus effundere largos
Tempus; & humentes oculos intendere cœlo.
Mox diuina aderunt felicis tempora regni;
Aeternique nitens pandet se luminis ortus;
Fulgebitque dies, longa caligine pressos
Quæ uos eripiet; multosque attrita per annos
Colla iugo, & diro incipiet uos soluere nexu.
Auferet & priscæ terris contagia culpæ
Vltima, quæ tanta sub luce nouabitur ætas.
Scilicet hæc olim promissa ingentia tandem
Accipiet; longumque optato ducere uitam
Promeritæ genti dabitur sub rege beatam.
Vos igitur tam læta manent quos tempora; summis

Viribus eniti par est; ut censeat inter
Selectos deus in regnum hoc, numerumq; suorum.
Et scelerum abluti, uenientem admittite labe
Seruatorem hominum, summus quem misit ab alto
Expectata pijs genitor promissa ferentem.
Sic sacer optati uates felicia regis
Tempora monstrabat populis; sanctisque frementes
Firmabat dictis; uitæ melioris amore
Accendens. Cuncti iandudum immota tenebant
Lumina; & accepta intentas diuina per aures
Vox cupidos multa spe animos & corda replebat
Regem expectantum, terris optata ferentem
Mansura æternum securæ commoda uitæ.
Immitis uelut egregiam si cinxerit urbem
Hostis; defensamque diu ui euertere captam
Festinet; miseros maneant dira omnia ciues.
Tum forte insignis fama si nuntius adsit
Missu expectati ducis; instructisque reportet
Subsidio turmis illum iam iam adfore; cuncti
Circumstant; gratisque intenti uocibus aures
Lætitia ingenti, & subita spe pectora complent.
Res mira, eductum in siluis, diuina profari
Tam noua; & ingentem populum pendere loquentis
Ex ore intentis animis; gentesque propinquas

Confluere, oblitas rerum, quas labilis usus
Fert uitæ, atque alacres regni expectare beati
Gaudia; surgentique oculos aduertere luci.
Felices siluas, uox tanti ubi reddita uatis
Impleuit colles, atque umbriferas conualles.
Felicesque amnis lymphas, quibus abluit ille,
Quos fœdæ docuit sordes deponere uitæ.
Præcipue felix uatum tu maxime; matris
Quem deus ex utero optauit, qui nuntius ires
Venturo nato in terras; aditumque parares
Aeterno regi. cœlesti uoce parenti
Promissus sacro, diuinæ signa iuuentæ
Iam tum ostendisti. sancto & me pectus amore
Perculsum, iuuat insignis cunabula uitæ,
Atque tuas prima reuocare ab origine laudes.
Augustus late romanis fascibus orbem
Subdiderat; terras coleret dum candida cœlo
Pax ueniens; & priscus honos rediisset aratro;
Squalerentque situ, præduri militis arma.
Imperio solymos, patriamque tenebat idumen
Herodes; quum sorte fuit iustissimus inter
Abiadas lectus; faceret qui maxima, ritu
Isaidæ magni sacra, erat cui digna, pijsque
Par meritis coniux, nullique obnoxia culpæ.

Diuinis ambo intenti pia pectora iussis.
Non ulla his fuerat proles; sterilisque iuuentam
Altera, & utilius soboli transegerat æuum.
Et iam sera illos, grauiorque oppresserat ætas;
Languidaque exhausto torpebant membra calore;
Quum uiduam plorans alter, tristemque senectam;
Fundebat supplex imo de pectore uoces,
Cœlicolum regem tota sic mente precatus.
Ergo extrema dies ueniet mihi, cara priusquam
Premia coniugij accipiam. nec tristia nostri
Damna thori, sanctæque preces non coniugis unquam
Te tangent; primis quæ in te spem fixit ab annis.
Tu pater omnipotens, postquam primordia gentis
Humanæ dederas; statuisti fœdere sancto
Connubium generi augendo. nos nomen inane
Hoc gerimus; frustraque animos & corpora uinclo
Iunximus hoc. sanctis cedant at commoda iussis
Nostra tuis; maneatque tamen tua firma uoluntas.
Talibus orabat senior; fixumque tenebat
Cœlo animum; prolis præsaga gaudia mente
Concipiens; quum uota deus non irrita passus
Esse pia; & sancta fultos spe pectora nunquam
Frustratus; clemens admouit uocibus aures
Supplicibus; cœloque preces audiuit ab alto.

Ille autem de more ſacri penetralia templi
Ingreſſus, pia thura dabat; lata atria circum
Turba preces patri æthereo dum funderet omnis.
Quum ſubito balanti cæleſtis nuntius aræ
Aſtitit; & dextra præſenti in lumine; pulcher
Effulſit, ſpecie, ſoliti qua ſæpe uideri
Cælicolæ humana; quoties cæleſtia, miſsi
In terras, mandata ferunt. ſenis occupat horror
Membra ingens, riguitque imo ſub pectore ſanguis;
Sideream ut faciem radijs fulgere coruſcis
Vidit; & æthereas fundentia lumina flammas.
Cui iuuenis. mentem reuoca; gelidumque timorem
Pone pater. ſummi regis nam contigit aures
Vox tua. concipiet coniux ſanctiſsima; uobis
Quod fuit in uotis; & ſupplex ſæpe petiſti.
Quæ poſtquam implerit felicis tempora partus;
Naſcetur puer egregius; quem certa ſalutis
Signa nouæ, terris longum expectata ferentem,
Lætitia effuſis animis, plauſuque ſecundo,
Excipient multi; tollentque ad ſidera partum
Voce hilari inſignem, & magni cunabula uatis.
Grataque fundentes plenis munuſcula dextris,
Omnia fauſta illi dicent, atque omnia læta.
At tibi qui uacua triſti cum coniuge mæres

Sæpe domo; sterilisque incusas damna senectæ;
Gaudia quanta dabit; qualis felicia uota
Successus, tanto uobis implebit in ortu.
Vix capient alacres uestra exultantia motus
Pectora; & expleri dabitur uix corda, tuendo
Luminibus talem puerum mortalibus. hunc tu
Nomine ioannem dices. non ulla tulerunt
Secula cui similem; ueniens nec uiderit ætas.
Magnus erit; poterit quem non humana probare
Vox satis; & propria uirtuti extollere laude.
Testis erit meritis, summo mens nata parente;
Humani assertor generis; cui pontus, & ima
Tellus, cuique æther, & cœli lumina parent.
Felix, qui ex hominum supremi iudicis ore
Accipiet uitæ eximios insignis honores.
Non ille erectos cœlo tardantia sensus
Pocula, & ethereæ mentis læsura uigorem
Vina bibet; uilique sitim restinguere lympha
Contentus, semper puri pia frena tenebit
Pectoris; & sacris non ullo tempore curis
Auellet nullo pollutam crimine mentem.
Hauriet & cœli nec dum spirabilis auras;
Cæca rudimenta, & tenuis dum suscipit usus
Vitæ; utero matris clausus; quum pectore toto

Concipiet sanctos diuini flaminis ignes.
Qui postquam in lucem ueniet; sanctæque iuuentæ
In tacitis teneros siluis firmauerit annos;
Os populis sacrum soluet; patrumque priorum
Oblitos longum natos, pia iussa docebit.
Multorumque animos, scelerum quos polluit atra,
Et recto auertit labes; ad frena uolentes
Iustitiæ adducet dictis. sic tesbius olim,
Quum nondum ardenti uestris trans aera curru
Cessisset terris, meliores uectus ad oras;
Aethereo fulctus mentem pectusque uigore;
Ore pio, insanasque tribus, infandaque regum
Crimina damnabat uates. hunc spiritus idem,
Visque eadem accendet diuini numinis. ille
Venturo in terras, proprio qui sanguine culpam
Humani antiquam generis, lætoque piabit;
Aeterni patris nato præmissus, ab imis
Mortales tenebris miseros, ad luminis ortum
Conuertet tanti; & referat quos ille beatum
In regnum, dignos faciet, numerumque piorum.
Dixerat. ille oculos diuina loquentis ad ora
Iandudum insueta perfusus luce, tenebat
Defixos. & certa minus mandata putabat;
Captantem promissa magis quo gaudia mentem

Spes noua tam sancto ueniens impleuerat ore.
Rettulit hæc tandem. castæ si coniugis annos,
Si numerem ipse meos; ambobus serior ætas,
Et leto propior, dulcis spem prolis ademit.
Fluxerunt gelido nobis de corpore uires;
Defectusque suo sanguis coiisse uigore,
In fœtum nequit. hæc igitur da læta probari
Haud dubia promissa fide; ne incerta cupido
Sperantum uiolet successus gaudia tanti.
Ille autem; pater omnipotens quem robore fulsit
Diuino, e cælo cernis mandata ferentem;
Implentemque tuas lætis me uocibus aures,
Has mihi quod dubias præbes; & certa futuræ
Signa petis sobolis: signum hoc en accipe. functus
Qui linguæ officio, certos reddentia sensus
Fers hac uerba tenus; te ingrata silentia linquent
Ducturum liquidæ uoces; non uana probentur
Euentura suo donec mea tempore dicta.
Hæc ait; ac subito tenues fulgentia condens
Lumina, & æthereos uultus, excessit in auras.
Interea effusæ spatiosa per atria turbæ
Sacra obseruanti, mirum insuetumque uideri;
Illum adytis mora quod solis tam longa teneret.
Egreditur tandem; & se se expectantibus offert.

Conantemque animi motus expromere, liquit
Nuntia uox mentis, linguæque interpretis usus.
Diuino agnoscunt afflatum numine; in æde
Diuinumque aliquid mortali lumine præsens
Conspexisse sacra. ille licet se iusta uideret
Supplicia ambiguæ meritum persoluere mentis;
Iucunda tamen amissæ spe tristia uocis
Damna leuat; lucem expectans, quæ uincla relaxet
Linguæ; optata ferens promissi gaudia partus.
Sic ubi telluri gnauus commisit arator
Semina: tristis hyems glacie dum sæuit; & atrox
Intima pertentans subit in præcordia frigus;
Signa tenet messis lætæ; atque incommoda brumæ
Spe frugum gelidæ, & uenturo fœnore pensat.
Ergo, quod poterat, signis, nutuque sacerdos
Perspicuos oculis motus dat mentis; & æquo
Fert animo ereptos, prodit quos auribus index
Lingua sonos. sanctæque minus non sufficit aræ
Quos pater omnipotens quondam sibi legit odores.
Et iam sacra pius de more peregerat; æde
Seque domum e sancta tulerat; quam sedula coniux
Casta fouens solo seruabat membra cubili.
Quum tandem insueto tardari pondere sensit
Illa aluum; tacitoque agitari uiscera motu.

Lunaque iam quinos obliqua absoluerat orbes;
Gaudia quum sobolis læto sub corde uolutans
Prodiderat nulli; ingenuo tamen illa rubore
Rugosas suffusa genas. tum lumina supplex
Attollens cœlo, fundebat talia, mente
Sæpe pia uenerata deum. tua munera nunquam
Sera pater ueniunt. decoras iam pignore dulci
Connubium. iam non sterilis: iam munere dicar
Facta tuo genitrix. toto ut tibi pectore grates
Haud equidem dignas persoluam; at uiribus æquas.
Cæperat interea sexto iam mense uideri
Auctior; inque dies spatium protendier alui.
Quum patris ætherei natum iesseia uirgo,
Ante omnes uirgo insignis quas longa tulerunt
Secula, quasque ferent, cœlesti uoce, uirilis
Expertem attactus, parituram; & sic aurea terris
Laturam, accepit, regem, qui secula condat.
Et nequa possent illi non certa uideri,
Præsenti promissa fide, signoque probarat
Nuntius haud uano cœlestis; sancta uerendi
Quod sterilis coniux senis, & maturior æui,
Quam pia cognato tangebat sanguine uirgo;
Iret felici grauior iam pondere, sextum
Sub mensem, & tumida præstans augesceret aluo

Fœtus; qui lucis uacuas eductus in oras,
Ostendat ueri surgentia lumina solis.
Quæ postquam accepit uirgo; quanquam affore dictis
Crediderat iam certa fidem cœlestibus; & se
Dignatam haud dubie sancta quæ ferret in aluo
Aethereum regem; statuit tamen illa propinquam
Visere anum; tanto lætæ quo munere prolis
Gratetur; uisuque probet cœlestia signa.
Ergo digreditur campis; collesque beatos
Iudææ subit; & caræ contendit ad urbem
Cognatæ; ac tectis tandem succedit amicis.
Illa ut tendentem gressus ad limina uidit;
Occurrit gaudens uenienti; alacrisque tetendit
Brachia in amplexus. prior officiosa sereno
Virgo ore, & læta longæuam uoce salutat.
Protinus; o rerum suprema potentia magni
Autoris; latitans utero, nec munere functus
Lucis adhuc, infans, ubi uox audita parenti est
Prima salutantis; præsentem uirginis aluo
Cognouit clausum; terris quem præuius ipse
Venerat æternum uates ostendere regem.
Exiliensque utero, poterat quo gaudia motu
Expreßit; magni sobolem genitoris adorans
Sancte infans; at nondum infans, te ad sidera quali

Voce feram; qualiue æquem te carmine cælo
Tu nondum in uitæ ſpirantes editus auras,
Hauſiſti ſanctos æterni flaminis ignes.
Afflatuſque deo demiſſum ex æthere, lucis
Agnoſti autorem. felix qui cernere lumen
In tenebris tantum potuiſti; ipſumque tueri
Sumentem humanos cælum qui condidit artus.
At uero, ut ſubito puerum ſanctiſſima ſenſit
Exultantem anus, atque æternam in uirgine prolem
Eſſe dei; toto diuinum pectore numen
Concipiens, alacri tulit hæc ad ſidera uoce.
Ante alias felix mater; fœtuſque beato
Quem ſeruas utero, felix. diceris in omne
Aeuum, fama ingens, & noſtri gloria ſexus.
Quid me, quid tanto immeritam dignaris honore?
Hæc in tecta uenis? ſubiiſti hæc limina, regis
O genitrix ſummi? teneris en artubus infans,
Magna tuæ oſtendens diuinæ gaudia prolis,
Signa meus dedit; ut noſtras tua uenit ad aures
Vox prima, & ſanctam dixiſti diua ſalutem.
Præſtans o fidei uirgo; quæ certa putaſti,
Mira licet, ſummi rerum mandata parentis.
Promiſſa accipies cæleſti munera uoce;
Munera, perpetuam generi latura quietem

Humano; & sancti felicia secula regni.
Et iam tempus erat, quo se proferret anili
Ex utero; lucisque infans prodiret in oras.
Fortunata sacro tandem quum pondere mater
Se leuat; & terris puerum dat cernere uatem;
Insignem uatem; mortali corpore tectum
Qui cœli ostendit regem; solisque beatum
Non usquam occidui miseris mortalibus ortum.
Haud mora, uicinas uulgatur fama per urbes,
Educti in lucem tam sancti nuntia partus.
Conueniunt omnes, & iusti nota frequentant
Tecta senis, iungebat amor quos mutuus; & quos
Cognato antiquus sociabat fœdere sanguis.
Gratantur tanto dignatæ pignore matri;
Et puerum cœlo tollunt, ingentis patris
Laudibus ætherei celebrantes munera summis.
Mos fuit, ipse sator rerum quem tradidit olim
Omnipotens, genitori abraæ; rite ille colendum
Quem docuit; sanctumque pij tenuere minores.
Infanti octauæ lucis quum fungitur aura;
Qua tegitur membrum pellem genitabile summam
Incidunt; sacrum percussi fœderis inter
Optatos signum populos, cœlique parentem.
Scilicet hoc, gratamque deo, sanctamque cruore

Perfuso, tanti uenturo proderet æuo
Progeniem patris egregiam, claramque nepotum
Magnorum seriem; reges & regibus ortos
Heroas; sacrosque duces; & numine magnos
Diuino afflatos, felicia pectora, uates;
Et seruanda piæ genti qui mystica ferrent
Sacra deo, sanctisque fouerent ignibus aras.
Vnde orbi noua lux micuit rex ille, beata
Qui secla induxit terris; miserosque uetusto
Seruitio eripuit mortales. maximus unde
Et uates ductus, populis orientia late
Præuius ostendit ueri qui lumina solis.
Cuius ego in laudes, diuino accensus amore
Nunc feror eximias; sint hæc modo carmina tanti;
Ausus tantarum tenui proscindere molem
Vndarum cymba; & uastum dare uela per æquor.
Ergo ubi lux radios octaua reduxerat orbi
Solis flammiferos; reddebant debita mori
Rite pio; & puerum genitoris nomine uulgo,
Aptius id uisum, & cuncti assensere, uocabant.
Quum sancta æterni mater ui flaminis aucta,
Dicite ioannem dixit. quæ uenit ad aures
Vox ubi; commotæ mentes; uariusque per omnes
It rumor; nato haud usquam gentile, quid illud

Optarit nomen genitrix. ipsumque rogabant,
Indi quod mallet, nutu signisque parentem.
Ille autem, poterat quando non uoce; petito
Descripsit calamo; dictumque a matre notauit
Nomen ioannes; demissum ex æthere nomen.
Corripuit stupor attonitos; penitusque sub ima
Ossa subit. tum palmas cœlo & lumina, sanctum
Tollentem genitorem, & mentis mira parantem
Gaudia, soluenda iam mox expromere uoce,
Mirati aspiciunt; subitoque emissa soluto
Ore senis magni, liquidas uox uerberat auras.
Protinus ille nouo diuinas carmine laudes
Aggreditur; patrisque effert pia munera summi.
Hoc magis attonitis gliscit stupor; & noua tanto
Perculsas uisu inuadit reuerentia mentes.
Nec mora iudææ colles, populosque propinquos,
Peruolitans late tanti prænuntia facti
Fama, implet; pulsatq; metu pia pectora sancto.
Secum omnes ortum pueri; & diuinitus illi
Optatum nomen; magnæ præsagia uitæ
Eximij uatis; tum uocis reddita patri
Munera, uersabant; cœlesti hæc omnia nutu
Prouenisse rati. genitor tunc numine mentem
Diuino afflatus, soluens sic ora, futuri

Præſcius, æterni cecinit noua ſecula regni.
Laude ferant ſuperum regem; quem optatus adorat,
Agnoſcitque deum populus. nos lumine uiſit
Qui propior dextro; & miſeris languentia ſoluit
Colla iugo; eximij claro de ſanguine regis
Ieſſei, aſſertorem hominum, magnumque ſalutis
Autorem mittens; pleni quem numine uates
Diuino, cecinere pij. nos hoſtibus ille
Infenſis tandem eripiet. ſic munera clemens
Quæ magno iuratus auo promiſerat olim,
Præſtabit genitor ſummus. ſic ægra ſoluti
Corda metu ancipiti, atque odijs exercita diris;
Hunc recto aſſueti ſemper, ſanctique colemus.
Et tu magne puer, diuinos maximus inter
Diceris uates. regi tu præuius ibis
Aeterno; ſanctis ad quem mortalia dictis
Pectora conuertes. uenia donata ſalutem
Tum pia gens ueram, manſuraque gaudia noſcet.
Vſqueadeo ex alto aſpexit miſeratus ab imo
Pectore, nos pater æthereus, caligine preſſos
Antiqua, & diræ tabentes mortis in umbra;
Optato irradians æterni luminis ortu.
Vt capiant animos diuinæ commoda pacis.

C

LIBER SECVNDVS.

Am uero aerias pergam te lucis ad oras
i *Eductum canere; & uitæ memoranda futuris*
Facta tuæ, sacro deducere carmine seclis,
Sancte puer. iuuat insuetos e fonte liquores
Haurire intacto; mollique ex arbore, tellus
Quam tua fert sola, insignes decerpere ramos;
Et mea fragranti præcingere tempora fronde.
Non ego pegasides accersam, uana sorores
Numina; & aonia insignem testudine phœbum.
Nec spatia immensi tentantem uasta profundi
Findere, me ambigui capient mendacia protei.
Quæsitusue ignis cœlo; simulataque diuum
Portenta; & pictis demissus nuntius alis;
Deductæque deum facies; & uana tonantis
Nomina; & immotus fatorum creditus ordo.
Sed me diuinus, deserta per auia raptum,
Accendit radijs æterni spiritus ignis.
Sic ego cœlestes poscens ad carmina uires,
Non fictas uires, sebethi ad flumina sacras
Aggredior primus digno res tradere cantu.

Mox regem æternum, demissam ex æthere summi
Progeniem, mentemque patris, mortalia membra
Indutum, & mire comprensum uirginis aluo;
Postque necem diram, uitæ admirandaque facta,
Alta triumphata repetentem sidera morte,
Accingar canere; & longum uoluenda per æuum;
Sacra piæ genti, faueant modo rite uocata
Numina, perpetuis intexere carmina chartis.
Interea laudes diuino numine regi
Præmissi uatis tanto, pia cepta sequamur.
Ille rudimenta primus, fructumque iuuentæ
Accipiat nostræ; & populi me iurgia uilis
Spernere; & insano doceat me tollere uulgo.
Ergo cœlicolum genitoris numina cantu
Tollebat senior, regnique optata futuri
Tempora monstrabat; dictis pia pectora miris
Accendens; sanctaque animos spe ad sidera tollens.
At tibi, quæ talem genitrix tunc gaudia, natum
Dum complexa foues; carisque amplexibus hæres;
Dulciaque admoras lactentibus ubera labris.
Vbera uitali rugosa tumentia rore.
Soluebasue deo quantas lætissima grates.
Iamque puer sensus animi sumebat; & artus
Firmabat teneros; æui qui signa futuri
Ex utero matris quamuis iam certa dedisset;

Hunc tamen ingenti ſtudio, curaque parentes
Inſtituunt ſancte; & facta ad cœleſtia formant.
Ille autem afflatus diuino numine mentem,
Exequitur præcepta lubens; & ſancta capeſſit
Mandata; atque alacres tollens ad ſidera ſenſus.
Paulatim humanis rebus ſe auertit; & ultro
Delicias molles, & curas ſpernit inanes.
Iamque hominum affectus, & uanos noſcere mores
Cæperat, æthereiſque animis ut crimina ſenſim
Terrena, & miſeræ ſerpant contagia uitæ;
Quum faſtus uulgi, cœtuſque exoſus, in alta
Se abdebat nemora; & ſiluis degebat opacis.
Hic inter dumos primum pubeſcere malas
Senſit; & inſignis florem prodire iuuentæ.
Non urbes illum accepere, aut oppida, cultis
In tectis, denſos ſaltus, & inhoſpita ſuetum
Per loca ferre gradum. placidæ hic iucunda quietis
Commoda captabat, diuerſæ tedia uitans
Ac ſtrepitum turbæ; & uitæ fugientis inertem
Deſpiciens operam; uarij præuertere caſus
Quam poterant, ueni enſue cito mors aſpera greſſu.
Synceroque omnem penitus de pectore curam
Fluxarum pellens rerum; & cœleſtia ſemper
Concipiens animo, puram ſuper alta ferebat

Sidera, & æterno mentem replebat amore.
Illum non ardens rapidi uis terruit æſtus,
Non hyemis rabies, non inclementia cœli,
Duratum glacie atque æſtu; nec ueſtibus ullis
Indutum, tantum hirſuti contexta cameli
Squalentes humeros uelabat penula ſetis.
Aſt uictum triſtes, nullo ieiunia farre
Soluenti, locuſtæ inopem, pauidiſque relicta
Poma feris, herbæq; dabant, baccæque rubentes;
Et ſtipata cauo ſilueſtria ſtipite mella.
Non cibus hunc hominum, mollita ſalubribus eſca
Ignibus, inſtructæ tenuit non copia menſæ;
Non ullæ allexere dapes; nec pocula ſucco
Pampineo ſaturata, ſitim compeſcere pura
Contentum lympha, & deſerti fluminis hauſtu.
Et rapidus ſeu ſol agros urebat hiantes;
Siue gelu denſabat hyems; quum cæca teneret
Nox terras, nullis macie confecta fouebat
Stratis, non ullo recreabat membra cubili.
Verum antro in gelido, patulaue ſub arbore, ſomnos
Carpebat tenues; cœleſtes cernere tractus
Lumina concedens ſeræ defeſſa quieti.
Heu ſtolidæ mentes, & luce carentia corda
Humanæ gentis; quantis uita ægra laborat

In tenebris; quali iactantur pectora motu.
Alma cibum nobis, natiuaque pocula tellus;
In ſpecubuſque domos, in pratis ſponte cubile
Præbuit; ingrati fulgenti e marmore uillas,
Inſigneſque domos ſtruimus. uix mœnibus urbes
Egregiæ capiunt quoſdam, uix maxima regna;
Immemores, totos, ueniet quum ſerior hora,
Quam breuis urna teget. miſeri quid tenditis arte
Vincere ſolertis naturæ inuenta? quid uſus
Anguſtæ ad uitæ tenues tam multa paratis?
Luxibus ignaui luxus quid nectitis? omne
Quod ſuperat uobis, illis id demitur, æuum
Qui degunt inopes rerum; quibus ampla parentis
Aufertis terræ communis munera; & orbe
Arcetis toto; atque auræ uix linquitis uſum.
Interea ad lucem cœnas uos ducitis; ullæ
Nec ſatiant epulæ, lautæque opulentia menſæ.
Hoc iuuat o miſeri, diros quod paſcitis atra
Ingluuie morbos; mortemque accerſitis ultro.
At non in ueſtro firmantur corpore uires;
Morſue minus properat ueniens; quod concaua ueſtram
Gemma ſitim leuat; aut picto recubatis in oſtro;
Et nitidis fulgens quod ueſtis ſerica uillis,
Nec ſaturata ſemel pretioſo murice lana,

Et ductum argentum, atq; aurum uos textile uestit.
Quam procul his petitur summi domus ardua cœli
Delicijs; miseros diro quæ funere perdent.
Ille autem in siluis uitam qui horrentibus egit
Eximius uates, æstus brumæque labores;
Pauperiemque famemque ferens, non talia liquit
Exempla, at luxus, & uulgi mobilis auras,
Et uana angustæ fugiebat gaudia uitæ.
Iamque illum uiridis tandem firmauerat ætas;
Et solidæ stabant iuuenili in corpore uires;
Quum uolitans urbes implerat fama propinquas,
Insignem iuuenem saltus errare per altos
Densorum nemorum; & cœtus uitare; proculque
Vrbibus, extolli tota super æthera mente.
Haud mora conueniunt populi; solasque latentem
Per siluas, perque antra illum deserta requirunt.
Quos ubi conspexit, sese uenientibus ultro
Obtulit; & claro ostendit se in lumine uates.
Obstupuere illi, quum formam, atque horrida cultu
Aspexere uiri; & macie squalentia membra;
Et barbam impexam; intonsos, hirtosque capillos.
Verum ubi fixerunt in sacros lumina uultus;
Exangues licet, & tristi pallore rigentes;
Conspiciunt ora æthereo suffulta uigore;

Et geminas sacro fundentem uertice flammas;
Cœlestes flammas, radijs quæ pectora miris
Spectantum, & sancto replebant corda pauore.
Visa minor fama est; uatis quum cernere sacri
Ora datum; coramque oculos explere tuendo;
Ardebantque illum iandudum audire loquentem.
Is uero incepit tandem, & sacra ora resoluit.
Mira canens, sanctisque implens sermonibus aures;
Et læta ostendens æterni tempora regis.
Necnon & scelerum pollutos sorde priorum
Purgabat dictis animos; quæ quisque sequatur,
Quæ fugiat, uitetque docens, tum tetra fatentes
Crimina, mergebant miseros quæ funere diro;
Orantesque deum ueniam; uitamque priorem
Pertesos, sacri lustrabat fluminis unda.
Scilicet abluti mortalia corpora, signum
Acciperent mentis terrena labe piatæ.
Res noua per latos populos urbesque propinquas
Pertulerat uatis nomen; cunctique relictis
Mœnibus, in siluas alacres cupideque ruebant.
Per nemus aspiceres uastum, & deserta ferarum
Per loca, certatim ferri nullo ordine turbas;
Et quenque inuentum uatem contendere primum
Conspicere; & propius pendere loquentis ab ore.

Per campos ueluti properat quum exercitus æstu
Arentes, stimulante siti; si ex agmine quisquam
Repperit in tenero muscosum gramine fontem;
Cuncti iter inceptum linquunt; & quisque perustas
Ante alios certat fauces pertinguere lympha.
Ille autem ardentes mire inflammabat; & acres
Commota addebat stimulos ad pectora dictis.
Hic aliquis, fœdæ urgebant quem noxia cordi
Crimina, compellans uatem, præcepta rogabat
Quis uitam excoleret, regni cœlestis amore
Tunc ille accendens animos; his uocibus aures
Pectoraque implebat sanctis. Vos corda repertis
Anxia diuitiis auidi qui immergitis; auri
Vesanamque sitim lachrymis, inopumque cruore
Expletis; partem uestris iam ponite. nudos
Vos tulit in lucem genitrix; uos frigida nudos
Accipiet tellus. plures seruatis in usus
Qui proprios uestes; hyemesque arcetis amictu
Non uno; aspicite horrentis quos frigora brumæ
Exercent, nullo uelatos tegmine corpus.
Induat hos, superat uobis quæ uestis; & illos
Accipite in partem rerum, dedit ipse parentis
Naturæ genitor quos uno e semine nasci.
Nec pigeat pingui miseros admittere mensa

Sollicitat quos dira fames; uilisque negatur
Sæpe cibus; nec longa ualent ieiunia ferre.
Necnon & miles, cui larga licentia rapti;
Cædibus immitis, prædæque assuetus; & æra
Iussa quibus populi pendebant; tristia & ipsi
Crimina pertesi, sese felicibus undis
Purgandos uati obtulerant. quos talibus ille
Firmabat dictis. Cura est quis publica census
Cogendi; & grauia exigitis qui a plebe tributa;
Neu uos dira fames auri, ne iniustus habendi
Vexet amor cupidos; neue æquum cogite supra
Pendere tam multo æs miseros sudore paratum.
Tuque ferox parce innocuos incessere miles;
Debitaque accipiens tantum stipendia, uires
Aduersus placidæ infestos conuerte quieti.
Talia diuino uates dum funderet ore,
Attonitos pascens dictis; & pectore cuncti
Vltima dum summi uersarent tempora regis;
Hunc plures ipsum regem, magnumque putabant
Seruatorem hominum; ad superas ostendere quenquam
Posse iter humano generi, nec certius oras,
Hæc ubi iudææ uulgata est fama per urbes;
Conuenere sacrum uatem, quis soluere nodos
Arcanos legum curæ; simulataque maior

Quos tum relligio populo ſecreuerat; illum
Tradentem attonitæ genti præcepta; rogabant,
Tesbius an uates foret; an rex ſummus olympo
Veniſſet terris antiquam abſtergere labem.
Atque illum ſi ſe uatem, regemue negaret;
Quis foret, haud dubie æternum qui oſtendere regnum
Auderet; populumque inſueto more piare.
O decus humanæ gentis, quo carmine ferre
Te ſpatia immenſi ualeam ſuper ardua cœli?
Iam tua te uates uirtus, iam gloria ad aſtra
Factorum extulerat; uerumque aſſueta fateri
Acceptura fidem fuerat uox; te ultima terris
Si regem annueres optatum ſecla tuliſſe.
At te nil humana agitantes pectora laudes
Mouerunt; regis caperes ut nomina ſummi.
Vos tamen o miſeri, famæ quos cæca cupido
Mortalis ſtimulat, ſpatium irremeabilis æui
Quid modicum teritis? tenui dum paſcitis aura
Fallacis populi, uanaque cupidine mentes.
Quidue acres alitis uigili ſub pectore curas?
Dum tumidi humanæ turbatis fœdera gentis,
Imperio aſſueti inualidos uexare ſuperbo,
Quis genus, atque eadem iungit uos ſtirpis origo;
Quis idem eſt ortus, & quos manet exitus idem.

Ille autem uates inquit non tesbius adſum,
Sed neque me ſummi dignabor nomine regis;
Secula qui afflictis tulerim felicia terris.
Pura ego ſum lympha perteſos crimina miſſus
Abluere; æterni adueniens rex ille beatis
Quos ignis luſtret radijs; generiſque uetuſtam
Contagem humani tollat; penituſque piatos
Effulgens tandem eripiat caligine tetra.
Et quanquam in lucem uenit me ſerior; ortus
Præceßit tamen ille meos; longeque potentem
Ante omnes unum hunc, ſupplex ueneratus adoro.
Ille idem radijs ſemper fulgentibus orbem
Illuſtrans, læta optati mox ſecula regni
Afferet, humanis ſtatuens noua fœdera rebus.
Et ueluti ſolers meſſem quum uentilat æſtu
Agricola in rapido, dat flammis urere ariſtas;
Et puras infert fruges flauentibus horreis;
Expectata pijs donans felicia regna,
Hinc procul eijciet ſontes; noctiſque profundæ
Inuoluet tenebris; quos atra incendia diris
Addictos pœnis ſemper manſura uorabunt.
Hunc alij uobis uates, hunc maximus olim
Amoides dixit; quum per deſerta uagantem,
Monſtrantemque uirum cecinit, felicius æuum;

Clamantemque, uiam uenturo sternite regi.
Et iam clamantis nemorosa per auia uocem
Accipitis; nec longe aberit, quum cernere tantum,
Quem cano, fas fuerit manifesto in lumine regem.
Et nunc mortales inter, nec cognitus ulli,
Versatur, socium uestris se cœtibus addens.
Talia dum fatur uates; turbamque beatæ
Attentam incendit uitæ surgentis amore;
Atque fidem sacris adhibet dum plurima dictis
Plebs rudis haud dubiam; multi quis cura docendi
Diuinam populum legem; quosque ardua rerum
Cognitio, indocto dederat præcellere uulgo;
Irrita ducebant quæcunque ostenderat ore
Ille pio; nec digna fide; felicia non dum
Aduenisse rati diuini tempora regni.
Mens ignara hominum; quid rerum quærere causas,
Et longo prodest multam uigilique parare
Doctrinam studio? modicis quid uiribus impar
Sumere onus rerum autoris pia sacra ferendi?,
Si non quæsita ad superas prudentia sedes
Monstret iter, cæcaque animos caligine soluat.
Quique sacris præsunt, si ad recti aduertere cultum
Non curent, & iussa rudes diuina docere.
Non acre ingenium, doctas non uita per artes

Exculta, ætherei genitoris numina flectunt.
Nec multa, & flauo gemmis fulgente corona
Distinctis auro; aut rutila frons aucta tyara,
Et laxa ad talos ardenti e murice uestis,
Fortunata parant, duro quærenda labore
Regna; piæ genti fuso quæ sanguine sancto,
Rex statuit moriens felicis conditor æui.
Ergo ueridico fuerat, quæ mira canenti
Vati adhibenda fides; his omnis defuit, esse
Quos penes ingentem decuit; nec uana putasse,
Quæ rudis intenta credens plebs hauserat aure.
Interea sanctis uates dum pectora dictis
Accendit; populosque sacra dum perluit unda;
Rex patris ætherei soboles, qui pellere noxam
Venerat antiquam terris; & soluere longo
Mortales nexu miseros, atrisque tenebris;
Quo uatis promissa pij non uana probaret,
Proxima qui æterni regis noua secla canebat;
Ipse etiam turbas inter perfundier amne
Venit; & immensi cui parent fulgida mundi
Lumina, cuique iacens tellus, cui pontus, & æther;
Rex ibat superum uelut e mortalibus unus.
O lux omnipotens, æterni o flaminis ingens
Virtus; non hominum fuerat qui cognitus ulli,

Non illis, patria atque eadem quos stirpis origo
Iunxerat humanæ, & uitæ sociauerat usus;
Eductus siluas inter, solisque ferarum
In lustris uates uenientem, ut lumina primum
In regem fixit, magna ui numinis actus.
Ten ego, te cunctis, & luce nitentior omni,
Exclamat, cœlo miseris qui tristia terris
Crimina uenisti, priscamque abstergere labem,
Aeternum spargam mortalis flumine regem?
Quin tu me sceleris pollutum sorde uetusti
Elue; natiuoque nocens quem culpa parentis
Eripuit primi, purum me redde nitori.
Ille autem, ne obsiste, inquit; sic conuenit omne
Nos superare æquum. porro me e millibus unum
Tot ueluti nitida iordanis perlue lympha.
Hæc ait; & pariter fert sacra ad flumina gressus,
Sancta pedum figens hudis uestigia arenis.
Fortunate amnis, ucrum cui tinguere lucis
Humanæ autorem felici contigit unda.
Ipsa tibi cedunt non tantum flumina, profert
Quot terra, & liquidi fontes; sed uasta profundi
Victa tuo fluuio subdent se marmora ponti.
Nam licet immensum oceanus late ambiat orbem;
Ipse tamen, quem non tellus, non æquoris undæ,

Non ſpatia immenſi capiunt amplisſima cœli,
Sparſiſti ex illo ſacratis tempore lymphis.
Ergo iordanis tunc luſtrat flumine regem
Cœlicolum uates; undiſque fluentibus illum
Abluit, e cœlo ueniens qui tetra cruore
Humanæ proprio deleuit crimina gentis.
O mihi cœleſtes adſint ad carmina uires;
Paruaque per uaſtum tendenti uela profundum
Aſpirent ſanctæ diuini flaminis auræ;
Vt mira oſtendit claro quæ ſummus olympo
Signa parens, digno tollam ſuper æthera cantu.
Aethereum ſacro regem perfuderat amne
Vates; atque illum uelut e mortalibus unum
Luſtrabat lymphis; genitor quum ex æthere ſummo
Audyt orantem natum; e cœloque probauit
Præmiſſum terris, diuino numine regi
Aeterno uatem. Quis me ſuper ardua raptum.
Sidera; nec uanum quicquam aut mortale canentem;
Diriget ad metam? o tantis nunc ſpiritus auſis
Annuat, excelſo uates quem ex æthere labi
Aſpexit, magnumque ſuper deſcendere regem.
Vix fluuio egreſſus rex idem preſſerat hudis
Tellurem pedibus, ſuperum quum rector, ab alto
Præſenti in luce emicuit; celſuſque repente

E summo se se patefecit culmine olympus.
Tum se diuinum demittens flamen ab astris,
Accessit propius terras; mitisque columbæ
Corporea apparens specie; quam humana uiderent
Lumina, consedit diuini in uertice regis.
Intonuit, sonitusque nouos dedit arduus æther;
Et uox supremi sic est audita parentis.
Hic meus est, ante omne fuit qui filius æuum.
Hunc æternus amor semper mihi iungit; & idem
Diuinam clausit mortali in corpore mentem.
Iam medium tanti, nimium progressa, profundi
Cymba tenet; magnique secat maris intima, metæ
Aspirans; felix, idem si spiritus auras
Excitet; ignaramque uiæ regat. æquoris undas
Ingredior uasti; penitus iuuat ire per altos
Fluctus, immotæ cupientem angusta per ingens
Naturæ pelagus diuinæ, soluere uela.
Nam decet hic unum triplex ostendere, cantu
O liceat digno, numen; manifestius unquam
Quod non se ostendit summus quam perluit ipsam
Quum uates sacro diuinam flumine prolem.
Id mentes capiunt hominum? & mortalia tanti
Sunt corda? & nostræ poterunt hoc pandere uoces?
Nos pater omnipotens ortum dedit æthere ab alto

Ducere, & in cœlum euexit mortalia membra,
Diuinam inspirans animam; quam noscere fas est
Omnia; seque rapit quo fert sua cunque uoluntas.
Extollunt hæ nos geminæ super æthera uires;
Præstamus uitæ his uolucrum, generiq; natantum;
Almaque quot siluis pascit, quot gramine tellus.
Nanque hæc non ipsum, quum sint expertia mentis,
Supremum autorem rerum, qui condidit imam
Tellurem, & celso splendentia sidera cœlo;
Non sese agnoscunt penitus, non condita quæuis.
Sola etenim mens ipsa potis nosse omnia solers.
Sed nec uelle his est; hebeti tantumque feruntur
Affectu; & prono ducunt e corpore sensus.
At nos quanquam animo afficimur; tamen una uoluntas
Hunc agit; & nunquam compellit cæca libido.
An non sæpe libet quicquam; nostrosque lacessit
Quod cupimus sensus? animo tamen ardua, uelle
Longe aliud suadet ratio, affectusque coercet.
Quumque ægris cordi sint dulcia pocula nobis;
Quod mage conducat, latices potamus amaros.
At contra non bruta queunt optare; nec ullum
Consilium uitæ ratione carentia ducit.
Ergo hominum sublime genus, non cætera tantum
Viribus his superat geminis animantia summis;

Verum diuino dignati semine, magno
Natura similes superum terræque parenti
Nos sumus, eque illo est humanæ stirpis origo.
Nanque dei in summi natura, ut maxima proles
Ex patre est mens ipsa dei; sanctumque ab utroque
Est flamen; quæ est una patris natique uoluntas;
Sic animæ natura est nostræ; quæ parit ipsum
Nosse; suum tum uelle oritur, dum intelligit illa.
Quare animam quum quis penitus cognouerit ipsam;
Hinc poterit triplex unum cognoscere numen.
Nam pater omnipotens summe felixque bonusque
Quum sit; mens autem faciat quum quenque beatum;
Neu quis, ni prudens, ualeat bonus esse, uolensque;
Esse deo mentemque, uoluntatemque necesse est.
Et ueluti est eadem natura atque unica nostri;
Vnde anima est, ratioque animæ; eiusdemque uoluntas;
Sic patris natique & sancti flaminis unum
Numen idemque est; triplex unusque est deus idem.
Atque illo quoniam non est in numine quicquam
Quod fiat, neu per se existat, nilque, quod esse
Non habeat summum; quidquidue dei est, deus ipse
Hoc ipsum omnino est; quum perfectissimus ille,
Integer, atque idem totus sit; mens sit oportet
Ipsa dei deus; & uotum deus; & sit eadem

Natura ipse pater, qua mens patrisque uoluntas.
Quare animæ quanquam similis natura parenti
Aethereo nostræ est; tamen hoc ea distat ab illo;
Quod geminæ ipsæ animæ uires, quæ condita, quæque
Mutatur, nec quidque sui, quodue illa agit, ipsa est;
Non ita sunt anima ex ipsa; intellectio ut id sit,
Quod per se est animæ natura, itidemque uoluntas.
Namque animæ effectus sunt; dumque intelligit illa
Atque optat, fiunt. at uero mensque uoluntasque
Aeterni genitoris, ab illo ita sunt; nihil ut sint
Factum ab eo, aut non per se existens, nec deus id sit.
Namque aliter non summe perfectum, absque solutum,
Integrumque dei quicquam foret; ac deus idem
Totus. mensque dei, per se, per seque uoluntas
Existit. tum integra, ac perfectissima utrique est
Natura. ac non effectus, quidquam ue dei sunt,
Quod non sit deus. atque deo deus utraque ab ipso est.
Quumque deus pater ipse sit; est etiam deus, ipsa
Mens patris, natus, uotum natique patrisque
Sanctum etiam flamen deus est. parque est tribus esse.
Tres tamen hos, esse unum numen, non tria, certum est.
Atque alius pater est; aliusque est natus; & ipse
Spiritus est alius diuinus. sed tribus una
Omnino, atque eadem natura est. quumque trium sit

Quiſque deus; tamen haud tres dij ſunt, ſed deus unus.
Res mira atque ingens; capiant quam pectora nunquam
Noſtra; nec humanæ poſſint oſtendere uoces.
Attamen id nobis pro captu apprendere fas eſt
Mentis; quum liceat patrem cognoſcere ſummum
Per noſtræ naturam animæ; quæ condita quantum
Res unquam excelſo potuit dignarier ortu;
Eſt illi ſimilis, qui condidit omnia ſolus.
Idque ego ſum tenui complexus carmine; laudes
Dum iuuat eximij uatis percurrere; numen
Cui ſe tam propius triplex oſtendit & unum;
Quum ſacro æternum luſtrauit flumine regem.
Iamque diu expectatum orbi, terraſque colentem
Tempus erat, generi quo regem proderet ipſum
Humano uates; quem cœlo læta tuliſſe
Dixerat in terras promiſſi ſecula regni.
Ergo rex idem uatem dum ſæpe reuiſit;
Et ſe noſcendum coram mortalibus offert;
Aſpiciens uates uenientem hunc eminus, hic eſt,
Hic inquit, generis delet qui crimina noſtri;
Innocuus, ueruſque agnus diuinus; hic ille eſt,
Quem dixi, cœli quanquam me ſerius hauſit
Vitalis lumen; ſublimi clara priuſquam
Aſtra parens rerum mundo, ſoliſque nitentes

Finxiſſet radios, atque æuum ante omne fuiſſe.
Hunc pater e celſo demittens æthere ſummus
In terras; me præmiſit, qui præuius illum
Monſtrarem uobis uenientem, undiſque piarem,
Quos hic diuini luſtrabit flaminis igne.
Hunc idem oſtendit genitor, quum flumine ſacro
Illum ego iordanis laui. uocem ipſe loquentis
Accepi, prolemque ſuam, caramque probantis.
Et ſanctum e cœlo labi, puræque columbæ
Hoc ſuper aſpexi ſpecie conſidere flamen.
Aſpexi, & regem æternum, noſtræque ſalutis
Tunc plane autorem agnoui; qui ex æthere miſſus,
Purgabit longa preſſas caligine terras;
Quum priſcum ſancto delebit ſanguine crimen.
Sic uates regem optatum oſtendebat; & amnis
Pergebat ſacri mortales tinguere lympha.
Interea patris ſummi mandata faceſſens,
Parte alia ingentem populum felicibus idem
Rex luſtrabat aquis, diuinaque iuſſa docebat.
Id comites uati referunt; paſsim undique ad illum
Purgandos lymphis properare ſalubribus omnes.
Ille autem, haud inquit tractat cœleſtia quiſquam,
Ni datur e cœlo. patris iam iuſſa peregi
Hactenus ætherei. iam regi præuius ipſi

Aeterno ueniens, ostendi secula regni
Aurea diuini. puras tum crimina tetra
Pertesos, docui uenienti aduertere mentes,
Iordanis tinguens unda; quibus eximat ille
Antiquam, lustrans diuino flamine labem.
Vos ipsi audistis toties, quum saepe rogarent,
Pura ego qui populos lustrarem fluminis unda,
An rex ille forem; nomen me haud tale mereri
Dixisse; indignum qui eius uestigia lambam;
Seruatoremque illum hominum regemque fatentem.
Iamque probata omnes laeto mea dicta uidetis
Euentu; expectatus adest, felicia terris
Tempora; diuinique ferens noua gaudia regni.
Iam me illum iuuat aspicere, atque audire loquentem.
Ceu quis quum sponso ingenti deuinctus amore,
Tradita si cupido fuerit noua nupta marito,
Laetitia exultat; tum cari laetus amici
Successu, tacitus sub pectore gaudia uersat.
Haud aliter, quum quae optaui, noramque futura,
Adfuerint; nostra aequarunt ea gaudia uota.
Inque suum hunc laetor regnum aduenisse beatum.
Et iam quod late nostrum crebrescere nomen
Caeperat; aeternus postquam se protulit orbi
Rex; minui par est, illumque ad sidera tolli,

Qui e cœlo ueniens ægrum mortale fouebit,
Eripietque genus leto, dirisque tenebris.
Ille deo genitore satus, super æthera, sortem
Humanam excedens, meritis famaque feretur;
Interea ætherei nomenque atq; inclyta regis
Gloria, per populos sese diffuderat omnes
Iudææ; & factis clarus, signisque coruscus,
Virtutis monumenta dabat mortalibus ille
Clara suæ; & summo natum se patre docebat.
Hæc ubi fama pij uatis peruenit ad aures;
Diuino quanquam perfusus flamine, nosset
Esse illum æterni sobolem mentemque parentis;
Attamen ut sacro toties quæ ostenderat ore,
Ante oculos comitum, dextrasque apponeret inter;
Ex illis mittit, qui natum adeantque rogentque
Aetherei patris; an miseris mortalibus ipse
Venerit auxilio; pietas an tanta futuris
Hæc alium maneat seclis. missi haud mora, regem
Conueniunt, sacrique ferunt mandata magistri.
Rex autem non uerba serens, cœlestibus illos
Admonuit signis; uati quæ facta referrent.
Continuo uarijs mortalia corpora morbis
Ille leuans, uitam sub nocte trahentibus atra
Plerisque optati præbebat luminis usum.

Et confecta lue, & sanie tabentia membra,
Diuina firmabat ope. oppressosque nocenti
Dæmone, depellens uesanam in tartara pestem,
Sensibus & menti quosdam reddebat ademptis.
Talia rex magnus, felicis conditor æui,
Ostendit; uatique illos quæ aut uisa referrent,
Aut audita docens, diuino hæc edidit ore.
Vos ite, & sacro responsa hæc reddite uati.
Per me fulgorem cœli, qui luce carebant,
Aspiciunt; nuperque obstructas missus ad aures
Iam sonus accipitur certus. necnon quibus ægra
Torpebant membra, incolumes uestigia firmant.
Tum quibus ambesos elephantia læserat artus
Squalens, & maculis fœdarat corpora tetris;
Iam mundos tristisque lues, languorque reliquit.
Atq; ijs fluxere exactæ quibus ultima uitæ
Tempora; perpetuusque urgebat lumina somnus;
Ad superas auras reuocati, & sidera, rursus
Aethereum cœli lumen spirabile captant.
Instruimusque inopes diuini ad gaudia regni.
Et felix nostri quem nil offendit; opemque
Me indutum, haud dubitat, mortalia membra, tulisse,
Et ueram humano generi præstare salutem.
His dictis regem æternum, natumque parentis

Se ostendit summi. comites dehinc talia uatis
Edoctos dimittens; admirantibus ore
Rettulit hæc sancto populis. Quid densa petistis
Visuri nemora, & siluas accestis opacas?
Non ibi gaudentem uulgi fallacibus auris
Spectastis, motent uolucris quem flamina laudis
Humanæ tumidum, fluuialis arundinis instar;
Quam crebris agitant stridentes flatibus euri.
Non ibi munditijs captum, fastuque superbo;
Quales ardenti uestitos murice, diues
Delicijs trahit, atque ignauo regia luxu.
Ast illum licuit præsentem cernere, uates
Quem quondam cecinere pij, felicia terris
Præmissum antiquæ noctis caligine pressis
Longum expectatæ ostensurum gaudia lucis.
Hic inter uates diuinos maximus, hic est,
Qui cunctis longe præstat mortalibus unus.
Sic decus eximij uatis, laudesque recensens,
Rex hunc tollebat, iudexque ad sidera summus,

LIBER

TERTIVS.

Nclyta quis tribuit terris emergere uirtus;
i Et meritis claros fulgentibus extulit astris;
Sæpe quibus pietas inuisa, & pectora mersos
Criminibus, recti haud unquam reuerentia flexit;
Gens hominum uesana, odijs exercuit atris;
Innocuosque ausa est crudeli perdere leto.
Sic uatum, sera qui nocte tacentibus ægris
Prædixere nouæ lucis mortalibus ortum;
Aeterni regis felicia secla canentes,
Insontem plerique animam effudere; pijsque
Pro meritis, diro soluerunt funere pœnas.
Sic manus, agnorunt terris qui optata ferentem
Gaudia, cœlicolum regem, crudelia passi
Supplicia, immiti tela impia morte tulerunt.
Ipse etiam ætherei soboles patris unica, cœlo
Deueniens, sceleris contagem abolere uetusti
Humano generi, & miseris afferre salutem,
Præclaram rursus uenturam ad lumina uitæ,
Et semper uicturam animam, per uulnera dira

Occumbens leto, mortali e corpore ſoluit.
Necnon & uates ſurgentis maximus ortum
Qui tantæ oſtendit lucis uitalibus auris
Ante diem indigna conceßit morte peremptus.
Ille quidem attonitum ſuadebat crimina uulgus
Linquere; & æternum præſentem agnoſcere regem.
Et iam fama uiri late diffuſa, tyranni
Seſe in idumei uolitans inuexerat aulam.
Herodis qui ſceptra patris, partemque tenebat
Diuitis imperij; patrij quoque nominis hæres.
Is uatem eximium obſeruans diuina canentem,
Præbebat ſanctis cupidas ſermonibus aures.
Ille autem impuros mores, infandaque dictis
Acribus haud timide damnabat crimina regis.
Namque is fraternos thalamos uiolare, thorique
Iura, fidemque auſus uetiti, peruerterat omne
Fas; & cognato inceſtus gaudebat amore.
Huic natu inferior, regnoque opibuſque philippus
Frater erat; ſociata malis cui perfida coniux
Ominibus, ſed forma omnes præſtantior una
Ante alias fuerat, thalami quæ uincla iugalis
Soluere nil uerita, & ſanctum temerare pudorem;
Fœdere connubij ſpreto, ſocioque cubili,
Hæſerat herodi; raptaque potitus adulter

Hanc iustæ intulerat tectis regalibus instar
Coniugis; atque impune palam sceleratus habebat.
Ergo concubitu uates decedere turpi,
Et consanguineo regem suadebat amori
Parcere; nec scelerum ulterius contemnere magnum
Vltorem; summique lacessere uindicis iram.
Ille pijs mentem paulatim aduertere dictis
Cæperat; & sceleris potuit iam linquere morem;
Ni facilem illecebræ cepissent turpis amicæ;
Pauissentque acrem molli sub corde furorem.
Illa animum recto facile auertebat; & ægro
Pellebat regis monitus e pectore sanctos.
Quin metuens, dictis dum uates urget amaris
Hunc toties; mentis ne quando extingueret æstum
Insanæ, & cæci furias sedaret amantis;
Sæpe preces lachrymis miscens, his forte tyrannum
Vocibus aggressa est. Rapient ergo irrita uenti,
Quæ dederas nobis toties promissa; ferentque
Spes etiam nostras rapidi; nec te ulla tenebit,
Ah durum, extincti te propter cura pudoris;
Ignoti si uerba uiri te tristia flectent;
Et poterunt pactas iamdudum soluere tedas.
Ten illi præbere aures? & lædere famam
Ausum herodiadis pacato cernere uultu?

Et ſecurus adhuc uiuit ferus ille; tuoquê
Hoſpitio fruitur liber, pœnæque uagatur
Ante oculos expers. quæ ſunt mea crimina tanti?
Scilicet hic thalamis miſeram, pactoque cubili
Extorrem aſpiciet uictor; quemque ipſa reliqui,
Incenſum infandis odijs, & coniugis ira
Ereptæ, in ſedes reuehar captiua philippi.
Nec me tam leti terret crudelis imago;
Quam paueo ut uiuens te ſim caritura; proculue
Te, gelidos cedens hic linquat ſpiritus artus.
O utinam noſtris hæſiſſet flamma medullis
Parcius, heu meritam, quæ nunc male perdit amantem;
Aut tua non leuior præcordia carperet ignis.
Non penitus noſtro inſediſſet pectore uulnus.
Nec quod tam facilis fuerim nunc perdita pœnas
Has luerem, tanto infelix confecta dolore.
Hæc promiſſa fides? pro ſimplicitate reponis
Hoc noſtra? ut uerear dictis auertat iniquis
Ne tibi me quiſquam. & noſtro ſeiungat amore,
Hæc de te merui? nobis hæc præmia tandem
Reddis? Si mecum ſtabili te fœdere iungi
Non animus fuerat; nec te data dextra tenebit,
Quid primo abductam thalamo, caſtoque cubili,
Pollicitis fraudas; & ſpe me paſcis inani

Immemor, ac sæui miseram formidine leti
Concussam, tanto curarum turbine iactas?
Certe ego te famæ antetuli, sanctoque pudori;
Et nostrum pro te fœdaui crimine nomen.
Quod te per nostri, superest tibi si quid amoris
Id decus obtestor, quondam quo grata putabar
Ipsa tibi; falsa est huius ni gloria formæ;
Hinc procul expellas, merita uel morte, peremptum
Hunc mulctes; tanto insontem qui auertere amanti
Me studet; immiti peream ne uicta dolore.
Aut huius tibi si tantum sunt effera cordi
Iussa; nec hos duras questus demittis in aures;
Confossamque feres me hostili occumbere ferro;
His manibus, figit regis simul oscula dextræ;
Me perime; & nostro sumas tu sanguine pœnas.
Sic ego si morior, lucem haud inuita relinquam.
His dictis sese in mollis demisit amantis
Mœsta sinum, largis perfundens fletibus ora.
   Heu semper miseris mortalia dedita curis,
Quam facile a recti declinant pectora cultu;
Quum furor insanus, cæcique cupidinis ignes
Per uenas serpunt imas, atque ossibus hærent.
Ardua nec ratio obsistit; nec cernitur ægris,
Turpia quam pereant fœdi mox gaudia luxus.

Quem pius æterni succensus flaminis igne,
Non scelere infando uates auertit; iniquis
Irarum stimulis, furiisque immanibus acta,
His mala non tantum pellexit fœmina dictis;
Verum odijs sanctum in uatem crudelibus illum
Accendit, uario miscens præcordia motu.
Continuo regis labuntur pectore, summi
Dicta uiri. mentem subeunt monumenta nefandæ
Coniugis. hæc oculis iandudum ac sensibus imis
Hæret; & infirmum diro peruertit amore.
Hæc eadem benefacta abolet, diuinaque uatis
Præcepta; atque ægro nutrit sub corde furorem.
Ergo rex animum sceleratæ explere, piumque
Iam cuperet uatem crudeli absumere leto.
Sed decus insignis uitæ, memorandaque facta
Illius obstabant. nec quo defendat iniquam
Cædem habet; sceleri aut capiat quæ exordia tanto.
Attamen absistit prorsus non talibus ausis;
Nec melior captum mutat sententia mente..
Namque pius turpi uates dum auertere pergit
Hunc scelere; & crimen uesani damnat amoris;
Pro recti ueríque comes quam semper iniquus
Est liuor. carpi refugit quam cæca cupido.
Incidit in furias sæui insidiasque tyranni.

Ille etenim fœdæ ex oculis hunc iussit amicæ
Auferri; & sontem ueluti, quæ proxima uisa est
Tunc sibi pœna neci; claudi illum carcere, quo non
Teste deo, melior fuerat, nec iustior alter.
Is tamen æquo animo stolidi crudelia regis
Iussa ferens, miseros quantum non claustra uetabant
Impia; mortales optato aduertere regi
Pergebat summo; diuinaque iussa docere;
Et morem infandum herodis; miserandaque gentis
Humanæ, sanctis incessere crimina dictis.
At rex non ullis præbebat uocibus aures,
Demens, qui e prauo totus pendebat amicæ
Arbitrio. hæc cæcam turpis quocunque libido.
Traxerat haud duris miserum flectebat habenis.
Nec minus eximium uatem crudelibus urgens
Illa odijs; acres inque hunc mouisse tyranni
Non contenta iras; illum quo perdere posset
Exitio, & grauibus tandem se exoluere curis,
Quærebat, totam intendens huc anxia mentem.
Inuenitque uiam sceleri male sana, modumque,
Pectoris ingentem qua sæui extingueret æstum;
Et letum, ah facinus, uati properaret acerbum.
Forte dies aderat, festum de more quotannis,
Quod sibi natalis fuerat, quem lætus opimis

Rex epulis, atque ingenti celebrabat honore.
Hoc iuuenum primi, & forma cultuque puellæ
Insignes, aula admissi, dapibusque beatis,
Læta frequentabant hilari conuiuia plausu.
Ergo conueniunt, felix quibus illa futura
Lux fuerat; subeuntque alacres regalia tecta
Rex ipse egregio cœtu, procerumque caterua
Septus; & ardenti late spectandus in ostro;
In stratis placide uenientes accipit altis;
Ordine quemque iubens lautis discumbere mensis.
Regia suspensis aulæis tota superbis
Splendet; & instratis niueis mantilibus ingens
Cedrus; collucentque abacis ingentia latis
Ex auro solida, & miris uasa aspera signis.
Continuo manibus lymphæ funduntur odoræ.
Tum famuli centum cumulatis orbibus amplas
Triticeis onerant candentibus, & dape mensas
Multiplici. totidem pubentis flore iuuentæ,
Et cultu similes, ardentia pocula miscent.
Atria lata sonant strepitu; laqueataque lætis
Vocibus, & uario miscentur murmure tecta.
Interea requies sceleratæ haud ulla leuabat.
Mentem herodiadis; diris quæ exercita curis,
Quas strueret uati insidias; quis plectere posset

Quærebat pœnis; quali demittere leto.
Captanti tempus, nimium hæc memoranda, piisque
Cum lachrymis repetenda dies, sese obtulit ultro.
Namque nitet largo diues dum regia luxu;
Hæc paruam ornabat solerti sedula cura,
Præstanti natam forma. quam fingere molles
Edoctam saltus, atque aures ducere cantu
Spectantum placido, a primis permiserat annis
Fœmineos celebrare choros, cœtusque uiriles.
Illam quo poterat studio comebat; & artem
Natiuo addebat decori. Fulgentia fuco
Ora linit nitido; crispumque madentibus aurum
Vnguento, inque aurum nodatis crinibus implet.
Tum grauibus teneras aures & pectora gemmis,
Baccatoque onerat candentia colla monili.
Contextam hinc auro uestem, baccisque coruscam
Induit insertis; uiuis distincta figuris
Quam ducto argento decorabant aspera signa.
Sic teneræ genitrix natæ male cauta pudori
Insidians; gestu quo se componat; & orbes
Quos agat; & quali ducat uestigia motu,
Haud ignara docet. tum mollis gramine costi
Conspersam, & totam fragranti rore madentem;
Sic iubet instructam se sistere regis ad ora.

Heu miserum fluxæ fallit quas gloria formæ,
Fœmineum genus. angustæ fugientia uitæ
Tempora, quid uultus pingendo absumitis; ipse
Quos opifex summus naturæ absoluit; & addi
Posse opus ad tantum mortali creditis arte?
Non ueram augebit speciem, nec detrahet oris
Informis uitium, effœti non auferet æui,
Crispantisque genas mendax uestigia fucus.
Quin tenera ante diem rugis deformibus ora
Lædet; & instantis properabit damna senectæ.
Ergo incedebat genitricis filia prauæ
Artibus edocta, ornatu spectanda superbo.
Cuncti illam aspiciunt cupide, & mirantur euntem;
Vt fastu uultus obducat parua tumenti;
Præferat ut tenera maturum fronte decorem.
Iamq; aulam subit; atq; hilarem, introgressa, tyrannum,
Conuiuasque adit. hos blanda tum uoce salutans,
Accipitur placide, & largo cumulatur honore.
Vt uero expleti dapibus; mensisque sonorus
Imposuit finem plausus; rex plena remotis
Gaudia ne deessent epulis; haud inscius artis.
Et placidi lusus comptæ, mollisque puellæ;
Compositos iubet, & uarios hanc ducere motus.
Illa autem parens dicto haud inuita tyranni,

Cœpit certa uago uestigia ponere gressu.
Iamque hos absoluit, iamque illos diuidit orbes;
Fulgentisque soli pedibus nunc leuia pulsat
Marmora; pernices certo nunc ordine plantas
Suspendit; rectoque agilis se corpore motat.
In numerumque pedes agitans, procedit eodem
Incessu; uarijs mox cedit saltibus; amplos
Aut gyros agit; angusto aut se colligit orbe.
Nec mora tam uarie sese tenet ulla mouentem.
Ceu speculum uersat quum quisquam leue, micantis
Percussum solis radys; iam mobile tecti
Summa ferit lumen; uacuas iam uerberat auras.
Quaque refulgentis faciem hic inflexerit orbis;
Omnia percurrens, uarys loca flexibus ambit.
Tali agiles gressus motu non segnior illa
Componens, tremulis sese artubus inflectebat.
Quæ postquam longo spectantum lumina lusu
Detinuit; plausu excipitur; fessamque frequentes
Exornant laude ingenti. tum ad sidera regem
Tollunt, dignatis cœnæ genialis honore
Gaudia qui expleuit spectaclo ingentia tanto.
Ast illam herodes blando placidissimus ore
Aspiciens; partus ecquæ, inquit, præmia tanti
Digna feres genitrix; quæ lusus nata decoris?

Quare age quæ cupies dulcis pete cunque puella;
Cuncta feres, neque erunt promiſſa hęc irrita, noſtrum
Per caput, & ſummi iuro, cui maxima regni eſt
Cura huius, ſuperum patris inuiolabile numen.
Sic ait, & pariter cunctantem hortatur; & addit,
Quæ petat. illa nihil; ſed matrem conſulit anceps,
Quid magis exoptet. ſubito quæ accenſa furore,
Accipienſque animo tempus ſcelerata, modumque,
Quo ſeui ultrices ſatiaret pectoris iras;
Hæc ſecum. Noſtro finis non ulla dolori
Nec requies erit; & uitam inter ſpemque, metumque,
Aegra traham dubiam ſemper, noſtriſque, ferocem
Ille animum, lachrymis paſcet; miſeramque iubebit
Ante diem extingui crudeli funere; terris
Quem proferre piæ cœleſtia commoda pacis;
Aeternique aiunt felicia tempora regis;
Nec pœnas hic morte luet? ſed uindicis ira
Me uetat; & timidam terrent odia aſpera uulgi.
Ergo ſic uiuam potius? ſed linquere mortes
Per mille id uitam eſt. Inuictum flectere regis
Pellæi una animum potuit nec ſobria pellex;
Vnde eſt in triſtem ſubito prolapſa ruinam
Perſepolis, regni memorabile nomen eoi.
Ipſa ego non thais, tellus abſorbeat ima

Me prius; herodis coniux, explere merentis
Vnius exitio, grauibusque exoluere curis
Non animum potero? musset mutabile uulgus;
Inque unam exertent omnes rabida ora. quid ultra
Tum metuam? dicar nimium indulsisse furori.
Esto. atrox fuerit, sed non reparabile crimen.
Multa grauis carpit liuor patranda; feruntur
Facta eadem; ac saepe haec tribuit plebs improba laudi.
Tales illa truci uoluens sub pectore quaestus;
Eheu quo turbor gemitu, nunc faucibus aegra
Haeret, & haec fari linquit uox aegra parantem;
Tempus ait, nostrum quo ulciscar nata dolorem
Aduenit tandem. Caput a ceruice recisum
I pete ioannis regem; quadraque ferendum.
Sint ausis nostrum foedare haec premia nomen.
O saeuam, o tetram; rabies quo te impulit atra,
Quo ue nocens liuor? nimirum hoc dira ueneno
Te armauit sexus labes, mortalibus una
Omnibus, exitium quo lamentabile ferres
Caede pyuatis. Humanae o maxima gentis
Pernicies; semperque infaustum foemina nomen.
Parcite uos, mite ingenium, uitaeque pudicae
Quas decus exornant. uestram nunc laedere famam
Nam mihi non animo est; illas sed carpere diris

Commaculant uestrum turpi quæ crimine sexum.
Id genus infelix peperit tam multa malorum
Semina; & irarum causas, bellique furores;
Exitioque dedit magnas cum ciuibus urbes.
Dumque graues satient insani pectoris æstus;
Nil mentis cernunt inopes; nil uindicis iram
Aeterni metuunt; comitantem aut crimina pœnam.
O miseræ, quæ tanta animos uecordia uestros
Sollicitat? uobis quid non agnoscitis ortum
E cœlo duci? ritu quin prona ferarum
Corpora gestantes, sensus affectibus acres
Subditis ignauis; & fœdis pectora curis;
Dum tetri furijs, turpique cupidinis æstu;
Incensæ, finem uesanæ ponitis iræ
Haud ullum; ni se explerit furiosa libido.
Hinc ortum, o semper damnandæ, prælia sumunt
Hinc hominum cædes, properataque funera; nec uos
Vlla arcet pietas; miseris quin dira cadentum
Exemplis uestras oblectent funera mentes.
Nec tamen infandis ausis, sęuoque potita
Euentu, satiata animi est scelerata uoluptas;
Sed diuersus amor, rerum studiumque nouarum
Semper habet; cupidasque urgent immania uota.

Dumque uno non quæque uiro contenta, nec uno est
Connubio; cupiuntque nouos explere furores;
Externos aliæ ad thalamos, uetitumque cubile
Aspirant; humanæ alias non gratia formæ
Allicit, at mentis rabiemque æstumque, nefandi
Concubitus, ardent quo uis restinguere more.
Vsqueadeo totas ardor rationis egentes
Cæcus habet, turpique animos caligine fœdat.
Has quoque uastus amor quo non impellit habendi?
Quoue fames fului nunquam satiabilis auri?
Semper opes inhiant miseræ, nullumque parandis
Finem adhibent; auidique sitim dum pectoris explent;
Fas omne inuertunt; nec sanctæ abrumpere parcunt
Frena pudicitiæ; pretioque exponere famam.
Totque actas scelerum furijs, formisque malorum
Oppressas, formæ paucas quum gratia tollat;
Vnus amor stimulat cunctas, atque una cupido
Semper habet, nitido ut placeant spectantibus ore;
Sicq; hominum mentes, stupefactaque pectora ducant.
Nec stolidæ inspiciunt, si uultus nulla decori
Se species ornet; quantum deformibus ora
Auertant cuncti; at mirum integrumque potentis
Naturæ conantur opus mutare dolosis

Artibus; & fuco uultus abscondere ueras
Obscœni maculas; falsamque inducere formam.
Hoc tantum est illis studium; atque hic luditur omne
Tempus; & utilior pars non reparabilis æui.
Iam uos o, nimium uideor progressus; & iræ
Indulgens, uitæ decorant quas optima facta;
In uestrum his nomen mouisse odia aspera dictis.
Sed laudi id cedet uobis; atque inclyta uirtus
Sic uestra, & uitæ meriti noscentur honores.
Obscuras inter tenebras sic candida fulget
Luna magis; nigraque orbes sic nocte corusci.
Vestrarumque decus, longumque exempla per æuum
Virtutum memoranda, atras abstergere sordes,
Et labem poterunt sexus; quem moribus illæ
Fœdarunt tetris; uestrumque extollere nomen.
Illa igitur furijs ausa est crudelibus acta
Tam dirum patrare nefas; & pessima gentis
Fœmineæ, ignaui mercedem poscere lusus,
Illius ex humeris uulsum caput, optimus inter
Qui fuerat cunctos, æterni iudicis ore
Mortales dictus, uerique orientia solis
Lumina, qui ostendit sub nocte gementibus atra.
Ergo abijt parens genitricis filia dicto;

Et donum supplex regem miserabile poscit.
Indoluit dubia turbatus mente tyrannus.
Promissique leuem incauti iam pœnitet; & iam
Pollicitis cuperet, sero, discedere prudens.
Atque hinc ancipitem sancti reuerentia uatis,
Si scelus admittat, uulgique mouenda tenebant
Corda; fides illinc sancte promissa puellæ;
Et timor urgebant; faciat si dira petenti
Non satis; astantum ne animos periuria turbent.
Ac ueluti carum si tollere fœda parentem,
Siue uirum, turpi promisit adultera mœcho;
Atq; atrum in promptu est, sceleris quod gnara uenenũ
Misceat incauto; facinus crudele, comesque
Ante oculos culpæ pœna obuersatur; & anceps
Cuncta timens, ausum exequitur tandem impia dirum;
Pollicitis sæuum infandis ne fraudet amantem.
Haud secus herodis dubiam sententia mentem
Deterior mouit; factumque immane petenti
Annuit; ignauus, qui pluris lapsa madenti
Ore mero duxit, non abiurare puellæ
Promissa impuræ; sancto quam sanguine dire
Illius effuso terram non tinguere, cœlo
Qui missus, leti oppressis mortalibus umbra,

Oſtendit terris æternæ commoda uitæ.

O quibus imperio humanum cohibere potenti
Sorte datur genus; heu memores, uos fœdera matris
Naturæ inuertiſſe, humeros ſuccumbere moli
Immenſæ, utque labent tanto ſub pondere uires,
Quid non cernitis? at nutu torquetis habenas
Has ueſtro tales; nec metam noſcitis æqui.
Credite, qui uaſti complet ſpatia ardua mundi;
Et cœlum imperio regit; & mortalia curat,
Eſſe deum, pia cernentem ſcelerataque facta;
Quique pios cœlo donet; ſonteſque profundis
Addictos tenebris, demergat funere diro.
Quum genus ille luto noſtrum, terraque parente
Finxerit e putri; meritis quid cedere ueſtris
Imperij decora, & titulos & regna putatis?
Nec curæ eſt uobis, quum incauto emittitur ore,
Si ferat exitium, dictum mortalibus atrox.
Verſate o multum uigili ſub pectore, quantum
Vox queat imprudens humanam lædere gentem.
Quæ fuerint, memores, herodem digna ſequuta
Supplicia; & quales turpi cum coniuge pœnas
Promiſsi infandi, ſceleriſque expenderit atri.
Ille quidem imperio eiectus, regnoque beato,

Et patriæ infelix dilectæ finibus exul,
Pauperiem, inuisus cunctis, tristemque coactus
Ferre famem, & uili comitis sedare nefandæ
Esuriem uictu est. tandemque cadentibus ambo
Corporibus, misero liquerunt funere uitam.
Et nunc perpetuæ obducti caligine noctis,
Et barathri informis mersi infelicibus umbris,
Vrgentur grauibus pœnis; nec cernere uerum
Lumen, nec semper miseris, sperare licebit
Supplicijs ullo cessandum tempore diris.
Sæua igitur uecors statuens promissa tyrannus
Implere, immanemque animum satiare pudendæ
Coniugis; & recti hanc propter decedere meta;
Dirum, horrendum, crudele, ingens imperat ausum
Absolui; atque atrum, posita pietate, ministrum
Criminis infandi, tam sancti sanguine uatis,
Ah scelus, insonti, crudeles sumere pœnas.
Iam laudum immenso uates diuine tuarum,
Espatiata mari, tenuis subit ostia puppis
Optata; & positis laxantur carbasa uentis.
Iam penitus sacræ fixi uestigia siluæ;
Intacta referens lectos ex arbore ramos.
Felix quum tali præcingi tempora fronde,

Et merear tantæ decerpere laudis honorem;
Hæc si digna pijs habeantur carmina cœptis.
Atque tuos ortus, sanctæque insignia uitæ
Facta tuæ, digno extulimus si ad sidera cantu.
Deflemusque pie facinus crudele tyranni;
Qui sæuo ante diem rapuit te funere terris.
O tantum his oculis largus ne tristibus humor
Desit; & hæc tales comitentur carmina fletus;
Mœsta tui comites sparserunt qualibus ora;
Quum caput ex humeris disco scelerata reuulsum
Nata sacrum referens, diræ lachrymabile matri
Offerret donum; tristesque cruenta uiderent
Spectaclo immanem satiantem lumina tali.
Et stratum tellure tuum miserabile corpus,
Quo duce deserti; heu pietas, qualiue magistro,
Exciperent sublime humeris, tumuloque referrent.
Tam dignis cuperem lachrymis hæc maxime uatum
Funera, & hoc diram questu deducere cædem.
Ni tua dura pijs patribus mors læta tulisset
Gaudia, sub noctis seræ tabentibus umbra.
Quandoquidem superis post uitæ incommoda ab oris
Excedens, sine luce domos, cæcasque subisti,
Quas animæ innocuæ sedes, & sancta colebant

Agmina, cœlestem terris noua secla ferentem
Regem expectantum; cui nuper præuius ægris
Hunc missum e cœlo postquam mortalibus ipse
Detuleras; uita functum, felicibus umbris,
Antiqua impulerat primi quas noxa parentis
Tristibus in tenebris, tam longam ducere noctem;
Par fuerat tantæ te ostendere gaudia lucis.
  Sed quis pacata, herodis crudelia, mente
Iussa feri, & factum renouet lachrymabile semper?
Impie rex, illum potuisti funere diro
Mergere, qui e duri miseros caligine leti
Extulit ad ueræ mortales lumina uitæ.
Quique sacris toties mulcens tua pectora dictis,
Obscœni docuit sceleris te linquere morem
Infandum; ac merita sceleratum morte premendum
Eripere, & studuit perituro afferre salutem.
Illum per nemora, in lustrisque horrentibus æuum
Degentem, mutum genus, atque immite animantum
Liquit inoffensum. semperque per alta uagantem
Auia; & in solo carpentem gramine somnos,
Securum, haud unquam læsit uis sæua ferarum.
At tibi sæuitia o rabidos truculente leones,
Et tigres superans, dirisque immanior hydris,

Nulla fuit pietas, flexit clementia pectus
Nulla tuum immite; ut tanti miserescere uatis;
Et scelere hoc diram posses auertere mentem;
Ille tuo iussu large ne sanguine terram
Perfundens sacro, letum crudele subiret.
Paruit ergo atrox dicto, crimenque minister
Horrendum accelerans, ubi regis iussa nefandi
Haud fracto uates animo, mitisque ferebat,
Claustra adyt; strictumque attollens impius ensem
Letiferum, toto pendentis pectore cœlo,
Ah facinus, sanctum ex humeris caput abstulit. ille
Concidit exanimis; iacuitque in carcere truncus.

F I N I S.

Impressit neapoli ioannes sulsbacchius hagenouensis germanus. mense nouembri
M D X X X I I I.